

Brexit – vad var det som hände?

En publikation om
Storbritanniens
utträde ur EU

Nu ska du få lära dig mer om Brexit och vad det var som hände.
Innan du börjar läsa vill vi att du kryssar i var på kunskapslinjen
du anser att du befinner dig.

Jag vet extremt
lite om Brexit

Jag vet extremt
mycket om Brexit

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2020

ISBN: 978-91-89027-16-9

Projektledare: Karin Persdotter

Text: Staffan Dahllöf

Grafisk form: Långe Leve Kommunikation

Illustrationer: Maja Larsson

Webb: www.mucf.se

Tryck: Tryckservice, Ängelholm

Förord

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har i uppdrag från regeringen att öka kunskapen och stärka delaktigheten i frågor om Europeiska unionen bland unga. Inom ramen för uppdraget tar vi fram och erbjuder utbildningar och verktyg som kan användas i mötet med unga i högstadie- och gymnasieålder – i skolan, på fritidsgården eller på ungdomscentret.

Flera av frågorna som diskuteras och beslutas om på EU-nivå påverkar vår vardag. Kunskapen om EU och vilka frågor som påverkas av EU är dock låg och en majoritet av svenska folket anser sig ha för låg kunskap för att kunna diskutera och engagera sig i EU-frågor och beslut. Samtidigt finns det ett tydligt samband mellan kunskap och delaktighet. Forskning har till exempel visat att kunskap påverkar valdeltagandet, i synnerhet hos unga människor. För att stärka det demokratiska deltagandet är det därför viktiga att öka kunskapen om EU.

Genom att berätta om och förklara en aktuell och komplex EU-fråga som Brexit vill vi väcka ungas nyfikenhet

och öka deras kunskap om det europeiska samarbetet. Visste du till exempel att unga brittiska väljare, i högre utsträckning än äldre, röstade för att stanna i EU?

I den här publikationen kan du läsa om hur Storbritanniens relation till EU har utvecklats sedan Storbritannien blev medlem 1973 fram till folkomröstningen om Storbritanniens fortsatta medlemskap i EU den 23 juni 2016. Du får även inblick i förhandlingarna som har följt mellan EU och Storbritannien efter folkomröstningen. Förhandlingarna om EU:s och Storbritanniens framtida relation ska vara slutförda till årsskiftet 2020/2021. Först därefter sägs Brexit bli verklighet för det brittiska folket.

Ellen Gosdoun, chef för avdelningen för internationellt samarbete

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Växjö juni 2020

Om författaren till publikationen

Publikationen är skriven av frilansjournalisten Staffan Dahllöf som har bevakat och skrivit om EG- och EU-frågor i svenska och danska och andra europeiska medier sedan slutet av 1980-talet. Han har lång erfarenhet av att undervisa om EU och EU-bevakning, bland annat från European Journalism Center i Maastricht och danska journalisthögskolan (Danmarks Medie og Journalisthøjskole) i Århus. Slutsatser och analyser i publikationen är gjorda av Staffan Dahllöf.

Brexit – vad var det som hände?

På fredagsmorgonen den 24 juni 2016 gick det inte att köpa brittiska pund på Köpenhamns flygplats. Danske Banks avdelning i terminalbyggnaden kunde inte få besked om den aktuella kursen. I Gatwick en och en halv timme senare visade sig pundet ha fallit med 9 procent över natten. En majoritet av de brittiska väljarna hade röstat för att Storbritannien skulle lämna EU.

Kvällen innan hade Nigel Farage, ledare för EU-kritiska UKIP (United Kingdom Independence Party) kommenterat det förväntade resultatet:

”Det har varit en extraordinär folkomröstningskampanj, valdeltagandet ser ut att vara exceptionellt högt och det ser ut som om Remain (stanna kvar) har vunnit.” Men Farage tog fel.

51,9 procent hade röstat för Brexit (brittiskt utträde från EU) mot 48,1 procent för Remain. Det blev början på en lång, konfliktfylld och en långt ifrån avslutad process. Den kom att förändra brittisk politik och samhällsliv, men kom också att påverka hela det europeiska samarbetet.

Valrörelsen inför folkomröstningen drogs igång lite försiktigt 2013. Den konservativa partiledaren och premiärministern David Cameron höll ett tal hos nyhetsbyrån och finansföretaget Bloomberg i London. EU var präglad av finanskris och skuldkriser med rekordhög arbetslöshet, och ett gnisslande eurosamarbete. Samtidigt hade det demokratiska samtycket till EU i Storbritannien blivit lövtunt (”wafer thin”), sa Cameron.

Cameron sa att han ville utlysa en folkomröstning om Storbritanniens medlemskap i EU, bara inte just då, men så småningom. Först skulle den brittiska regeringen förhandla fram några förändrade villkor för landets EU-medlemskap. ”Med mod och övertygelse tror jag att vi kan uppnå en ny lösning där Storbritannien kan finna sig väl tillrätta och där alla våra länder kan blomstra,” sa han. Därefter skulle britererna få ta ställning.

En historia om undantag

Storbritanniens förhandlingar med de övriga EU-staterna blev ganska odramatiska. De hamnade först i skuggan av den grekiska skuldkrisen och hotet mot eurosamarbetet och därefter i skuggan av flykting- eller migrationskrisen. Dessutom var det för andra EU-stater inget uppseendeväckande nytt i att britterna hade särskilda önskemål och krav. Det har de nästan alltid haft. Det brittiska medlemskapet sedan 1973 kan ses som en lång startsträcka för den omröstning som genomfördes 2016.

I ett ännu längre perspektiv tog Storbritanniens speciella förhållande till det övriga Europa form innan det ens fanns ett förstadium till dagens EU. I ett tal i Zürich 1946 ett drygt år efter andra världskrigets slut deklarerade den då avgångne brittiske premiärministern Winston Churchill att tiden var kommen för att bygga ett slags Europas Förenade Stater. Churchill menade att Frankrike och Tyskland tillsammans måste ställa sig i ledningen för det arbetet som han kallade brädska. Men han hade invändningar för brittisk del: ”Vi är med Europa men inte en del av det. Vi är anknutna men inte sammanfogade. Vi är intresserade och associerade men inte uppslukade av det.”

Storbritannien blev medlem av EG (Europeiska gemenskaperna, idag EU) 1973 men en folkomröstning om medlemskapet hölls först i efterhand, två år senare. Då hade den dåvarande Labourregeringen, de brittiska

EU

EU-samarbetet startade med Europeiska kol- och stålunionen 1952. Det utvidgades till att omfatta atomkraft och ekonomi i Romfördraget 1957. De tre fördragen förenades till EG (Europeiska Gemenskaperna) 1967 då de fick gemensamma institutioner. Med Maastrichtfördraget och besluten om en gemensam valuta 1993 döptes EG om till EU (Europeiska Unionen).

socialdemokraterna, fått löften om en något reducerad avgift, rätt att importera jordbruksvaror från Nya Zeeland och rätt att stoppa oönskade utländska investeringar i stålindustrin. 67 procent röstade ja till medlemskapet. Motståndarna fanns huvudsakligen på Labours vänsterkant. De konservativa var i huvudsak för medlemskap men 41 år senare var förhållandet omvänt.

Men de konservativa hade också invändningar. Under premiärminister Margaret Thatcher fick Storbritannien 1985 infört kraftig rabatt på medlemsavgiften till EU. Landet har sedan dess betalat långt mindre än vad man egentligen skulle om samma regler skulle gälla för alla länder. Nettoutgiften till EU – skillnaden mellan avgiften baserad på landets rikedom och vad man får tillbaka i olika stöd – minskades med två tredjedelar för Storbritanniens del.

Rabatten motiverades med att Storbritannien bidrog med knappt 9 procent till den gemensamma kassan som ny medlem 1973 men kom ganska snabbt att stå för 18 procent. På 1980-talet var jordbruksstödet den helt dominerande utgiften i det dåvarande EG och den brittiska jordbrukssektorn var relativt liten. ”I want my money back”, som Margaret Thatcher uttryckte det. Men det var bara början.

- Storbritannien fick i Maastrichtfördraget 1993 ett uttryckligt undantag (”opt out”) för att delta i EMU, den ekonomiska och monetära unionen med euron som gemensam valuta.
- Storbritannien undantogs 1998 krav på att avskaffa passkontrollerna, då briter bara delvis gick med i Schengenavtalet om avskaffad personkontroll.
- I Amsterdamfördraget som skrevs under 1997 men först började gälla två år senare, fick landet en möjlighet (”opt in”) att enbart delta i beslut om rättsliga och inrikespolitiska frågor efter eget val.
- I Lissabonfördraget underskrivet 2007 (i kraft från 2009) fick Storbritannien och Polen tillagt ett avsnitt om att de grundläggande rättigheter som nu skrevs in i EU:s grundlag inte skulle ha någon rättslig betydelse för de två länderna.

6.

EU och Brexit över tid

1952

- EU-samarbetet startade genom Europeiska kol- och stålunionen.
- Medlemmar var då Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Västtyskland.
- (Bild 1: Avtalet undertecknades 1951)

Det brittiska intresset för en tätare politisk union, eller mer integration, har alltså alltid varit svagt. Oavsett politisk färg har brittiska regeringar mest varit intresserade av EU som ett handelsområde med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och – i varierande grad – arbetskraft. De nya villkoren för Storbritanniens medlemskap som David Cameron ville få till stånd innan folkomröstningen var därför inte särskilt förvånande.

Upptakten till folkomröstningen

Efter ett toppmöte mellan EU:s stats- och regeringschefer den 26–27 februari 2016 kunde David Cameron presentera de brittiska väljarna för fyra nya villkor för det brittiska medlemskapet i EU som de övriga medlemsländerna hade accepterat:

- Formuleringen i fördraget om en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken ("an ever closer union") ska efter en framtida fördragsändring inte längre gälla för Storbritannien.
- Storbritannien ska inte vara skyldigt att rädda euro-länders finanser vid eventuellt kommande finanskriser.
- Nya förslag till EU-lagar ska kunna avvisas om 55 procent av EU-ländernas parlament motsätter sig dem.

7.

Schengen

Syftet med Schengensamarbetet är att underlätta för personer att resa och röra sig fritt mellan länderna som ingår i samarbetet. Till exempel behövs inga gränskontroller. Flera av EU:s medlemsländer ingår i Schengensamarbetet tillsammans med Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz.

Opt out – undantag från att delta

Opt in – möjlighet till att delta

Medlemsavgiften:

EU:s medlemsländer betalar årlig medlemsavgift till EU. Medlemsländerna får sedan tillbaka pengar i form av bidrag från EU. Medlemsavgiftens storlek baseras på landets ekonomi. Vissa medlemsländer har på olika sätt kompenseras för en hög medlemsavgift. Storbritannien har sedan 1985 kompenseras genom en rabatt på medlemsavgiften.

1973

Storbritannien blir medlem i EG (idag EU) tillsammans med Irland och Danmark. (Bild: Danmark, Irland och Storbritannien undertecknar fördraget 1972)

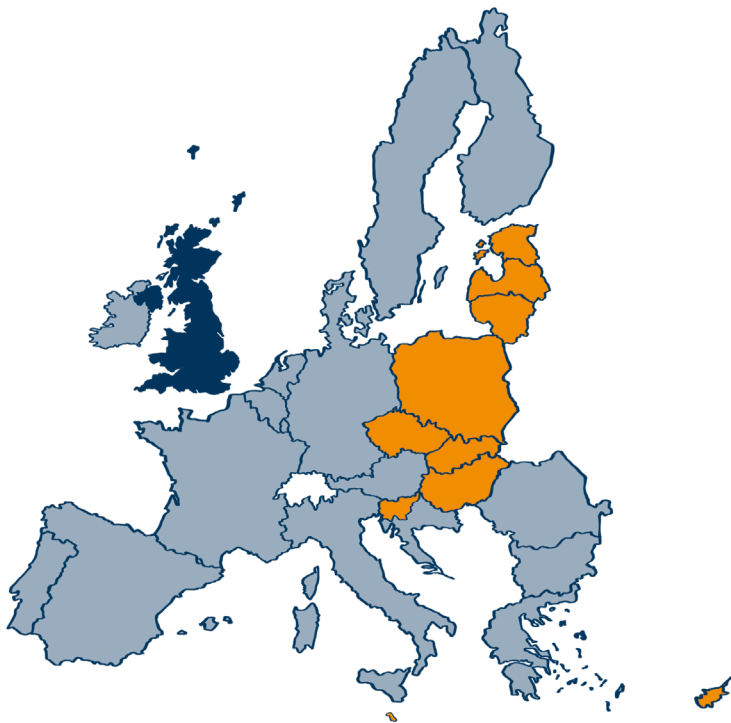

1975

Brittisk folkomröstning i efterhand om medlemskapet i EG. 67,2 procent röstar ja, 32,7 procent röstar nej. Valdeltagandet var 64,6 procent.

1981

Grekland blir medlem i EU.

- Arbetstagare från andra EU-länder ska under en övergångsperiod ha en begränsad rätt till barnbidrag och andra ekonomiska bidrag. Arbetskraftsinvandring ska också kunna snabbstoppas med en nödbroms.

Möjligheten att begränsa stöd och bidrag till EU-invandrare var också andra EU-länder intresserade av. I Sverige hade den dåvarande socialdemokratiska statsministern Göran Persson talat om risken för en "social turism" när EU skulle få tio nya medlemsstater 2004. I Danmark fanns en majoritet för att reglera barnbidrag till de EU-medborgare som har familjen kvar i hemlandet. Den danska regeringen förberedde sig på att kopiera det nya brittiska bidragsundantaget – om det hade blivit verklighet. Efter folkomröstningen var de fyra nya villkoren för brittiskt medlemskap inte längre aktuella.

Få undersökningar har kunnat dokumentera att "social turism" eller "bidragsshopping" är ett problem, till skillnad från frågan om "social dumpning" – att invandring från andra EU-länder bidrar till att trycka ned löner och försämrar arbetsvillkor i mottagarlandet. Inför utvidgning 2004 införde de flesta EU-stater en femårig övergångsperiod för att begränsa konsekvenserna av en ökad arbetskraftsinvandring. Tre medlemsstater höll dörrarna öppna från början: Sverige, Irland och Storbritannien.

8.

1985

- Storbritanniens medlemsavgift till EG minskas kraftigt efter krav från Margaret Thatcher, brittisk konservativ premiärminister.

1986

- Portugal och Spanien blir medlemmar i EU.

1988–1993

- EU-kommissionen arbetar fram små och stora lagändringar för att 1993 få till stånd en inre marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital. Storbritannien stöttar utvecklingen av EU:s gemensamma marknad och driver på arbetet. (Bild: Maastrichtfördraget skrivs under 1992)

Av de tre kom arbetskraftsinvandringen att spela störst politisk roll i Storbritannien.

Det brittiska inrikesdepartementet hade uppskattat att mellan 5 000 och 13 000 medborgare från de nya medlemsländerna om året ville söka arbete och uppehälle i landet. Tio år senare visade det sig att 1 500 000 hade gjort det.

Britternas historiska motstånd mot ett fördjupat EU-samarbete och arbetskraftsinvandringen efter 2004 banade väg för folkomröstningen om Storbritanniens fortsatta medlemskap i EU. Men det fanns flera skäl till att den genomfördes.

Lissabonfördraget som trädde i kraft 2007 gav större inflytande till EU-parlamentet än tidigare, minskade de små medlemsländernas inflytande i ministerrådet men kom också att ge mer makt till EU-ländernas absoluta topp, stats- och regeringschefer i det Europeiska rådet – i dagligt tal EU:s toppmöten.

Bidragsshopping är när till exempel företag letar efter de bästa bidragen. Om företag får olika typer av bidrag kan det leda till att de konkurrerar på olika villkor på den gemensamma marknaden.

Social turism innebär att en EU-medborgare tar del av ett annat lands förmåner utan att arbeta i det landet.

Social dumping är en term som används för att beskriva en situation som leder till minskade sociala rättigheter. Sänkta lönenivåer och sämre arbetsförhållanden är exempel på social dumping.

EU:s fördrag är en slags grundlag för EU-samarbetet men beskriver också i detalj hur beslut ska fattas på olika områden och av vem. Fördragen har ändrats många gånger och har nästan alltid inneburit att befogenheter flyttas från medlemsländerna till gemensamma beslut i EU:s institutioner.

9.

1995

Sverige blir medlem i EU tillsammans med Finland och Österrike.

2004

EU får tio nya medlemsländer: Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern. Det ledde till en större arbetskraftsinvandring inom EU.

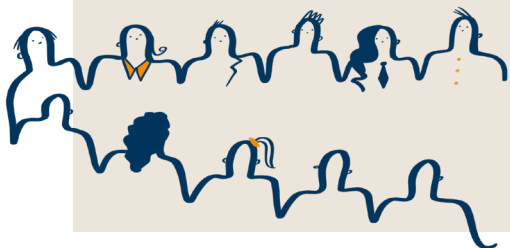
2005

Folkomröstningar i Frankrike och Nederländerna stoppar genomförandet av EU:s författningsfördrag. Omröstningarna visade en dittills dold klyfta mellan ett EU-entusiastiskt politiskt ledarskap och stora delar av befolkningen. Det mesta av innehållet återkommer sedan i Lissabonfördraget 2007.

EU-kommissionen

Ministerrådet

Europaparlamentet

I Storbritannien talade samtliga politiska partier om behovet av en folkomröstning för att godkänna Lissabonfördraget. Det gjorde de också för att godkänna författningsfördraget som stoppades av en fransk och en holländsk folkomröstning 2005. David Cameron sa som oppositionsledare att en folkomröstning om Lissabonfördraget var ett löfte mejslat i sten, ordagrant ett gjutjärnslöfte ("a cast-iron guarantee"). Det löftet infriades inte. I gengäld växte EU-motståndet på hemmaplan.

Vid valet till Europaparlamentet 2014 blev UKIP (United Kingdom Independence Party) storsegrare med 27,4 procent av de brittiska rösterna. Det bidrog till spänningar i regeringspartiet Tories, de konservativa. Samtidigt hade Labour, de brittiska socialdemokraterna i alla år varit delat i en EU-skeptisk vänster och en EU-vänlig mitt eller höger.

10.

2007

Lissabonfördraget skrivs under. Storbritannien och Polen utgör undantag från delar av fördraget. Lissabonfördraget träder sedan i kraft 2009. (Bild: Lissabonfördraget signeras 2007).

Bulgarien och Rumänien blir medlemmar i EU.

2008

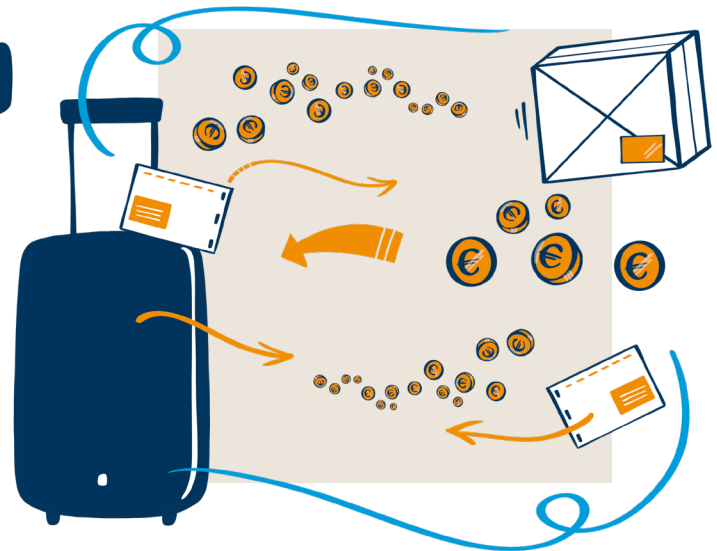
Internationell ekonomisk kris bryter ut. Krisen drabbar Grekland särskilt hårt med många arbetslösa, i synnerhet unga.

Från olika utgångspunkter hade partierna ett gemensamt intresse av en folkomröstning som en gång för alla skulle stabilisera Storbritanniens förhållande till EU. David Cameron sa i efterhand att frånvaron av utlovade folkomröstningar höll på att förgifta brittisk politik, och att det gjorde han något åt.

Alla partier utom UKIP hade ställt sig bakom regeringens fyrapunktsavtal. Inget av dem såg en kommande folkomröstning som ett hot mot synen på EU som det rådde en ganska stor enighet om i parlamentet. Där var EU-motståndarna en minoritet.

Valrörelsen

Valrörelsen kom att präglas av två huvudargument. Remain-sidan, det vill säga ja till EU, hävdade att utanförskap i bästa fall skulle leda till ekonomisk osäkerhet, i värsta fall till en ekonomisk katastrof. Ett underargument till Remain var att EU:s inre marknad hade medfört stora ekonomiska fördelar. Brexit-sidan, argumenterade för att Storbritannien skulle återta kontrollen ("take back control") över invandringen, men också över lagstiftning i största allmänhet och över statens utgifter och inkomster.

11.

2013

Premiärminister David Cameron (konservativ) säger att britterna ska rösta om medlemskap i EU – efter förhandlingar om nya villkor för medlemskapet.

Kroatien blir medlem i EU.

2014

EU-motståndarpartiet UKIP (United Kingdom Independence Party) blir största brittiska parti i valet till Europaparlamentet. (Bild: Nigel Farage, partiledare UKIP 2006- 2009 och 2010–2016)

Med röda och blå bussar som rullande reklampelare hävdade Brexit-förespråkare att Storbritannien varje vecka skickade 350 miljoner pund till EU. De pengarna kunde med fördel användas bättre i sjukvårdssystemet NHS (National Health Service). Siffrorna var felaktiga, men inte helt missvisande. De 350 miljonerna var en uppskattning av den totala avgiften till EU. Den uträkningen tog inte hänsyn till att britterna också tog emot stöd från EU och hade haft en rabatt på medlemsavgiften sedan 1985. 180 eller möjligen 250 miljoner pund i veckan hade varit mer korrekt. Men det var riktigt att Storbritannien i alla år hade betalat mer än man hade fått tillbaka, det vill säga varit nettobetalare till EU. Det hål i EU:s budget som Storbritannien lämnar efter sig på 9,3–13,0 miljarder pund (90–130 miljarder svenska kronor) om året motsvarar ungefär 180–250, men inte 350, miljoner pund i veckan.

Å den andra sidan är det svårt, på gränsen till hopplöst, att visa vad EU-medlemskap rent faktiskt har medfört av ökad ekonomisk tillväxt för de medlemsländer som har betalat mer i avgifter till EU än vad de har fått i ekonomiskt stöd från EU. När dåvarande EG i slutet av 1980-talet satsade stort på att genomföra den inre marknaden med hundratals nya lagar och standardiseringar förutspådde EU-kommissionen att det skulle leda till

12.

2015

Grekland hotar att lämna euron efter flera års osäkerhet om landets finanser. EU ger Grekland extra lån för att förhindra att det sker. Med lånet följer krav på privatiseringar, nedskärningar och förväntningar om konstanta grekiska budgetöverskott fram till 2064. (Bild: Alexis Tsipras, Greklands premiärminister 2015-2019).

mellan 4,25 och 6,5 procent extra ekonomisk tillväxt från 1992. Så blev det inte. Enligt Världsbanken pendlade den årliga ökningen av tillväxten i EU mellan 1,5 procent 1992 och 2,5 procent 2015.

I efterhand har brittiska valforskare visat att kampanjerna förmodligen spelade en rätt liten roll för resultat. Båda sidorna hade haft runt 40 procent väljarstöd i ett par år, den enda mätbara förändringen var att andelen osäkra väljare minskade fram till omröstningen. Forskarnas slutsats är att de allra flesta hade tagit ställning för eller emot EU långt tidigare och att kampanjerna mest bekräftade vad de redan tyckte.

I ett brittiskt perspektiv blev valdeltagandet högt; 72,2 procent. I parlamentsvalet 2015 deltog 66,4 procent. I parlamentsvalet 2017 efter folkomröstningen deltog 68,8 procent, och i decembervalet 2019 deltog 67,3 procent av de röstberättigade. Det höga deltagandet gynnade nej-sidan. EU-motståndet har alltid varit större bland dem som sällan röstar i val.

Geoffrey Evans, professor i politisk sociologi och chef för de valundersökningar som har genomförts sedan 1964 (British Election Study), och Anand Menon, professor i europeisk politik, beskriver utgången som

en följd av att:

- alla röster räknades över hela landet – till skillnad från parlamentsvalet där landet delas in i valkretsar och den kandidat som får flest röster vinner mandatet i den valkretsen. Röster på de förlorande kandidaterna blir bortkastade
- valet mellan två alternativ var entydigt och uppfattades som angeläget
- de politiska partierna tilläts inte att sudda ut skillnaderna mellan valalternativen.

13.

26–27 februari 2016

Toppmöte med EU:s stats- och regeringschefer. Premiärminister David Cameron får visst gehör för nya villkor för det brittiska medlemskapet i EU. Villkoren är nu uppfyllda för att få genomföra en folkomröstning om Storbritanniens fortsatta EU-medlemskap. (Bild 1: David Cameron, Storbritanniens premiärminister 2010–2016 och Donald Tusk, tidigare ordförande i Europeiska rådet 2014–2019. Bild 2: Stefan Löfven, Sveriges statsminister).

Enmansvalkretsar innebär att kandidaterna tävlar om en plats. Den kandidat som får flest röster i en valkrets får platsen. De andra kandidaterna blir inte representerade.

Evans och Menons slutsats var att deltagandet ökade därför att väljarna ställdes inför ett meningsfullt val. Det var inte folkomröstningen som skapade ett delat Storbritannien. Splittring och klyftorna fanns sedan tidigare, folkomröstningen gjorde dem bara tydliga.

Det inte särskilt förenade kungariket

En klyfta gick mellan unga och äldre. Majoriteten av väljare mellan 18 och 24 röstade för fortsatt EU-medlemskap, även om de ungas valdeltagande var lägre än genomsnittet. Gruppen 65 år och äldre röstade i huvudsak emot. Det förhållandet ledde till idéer om att införa en övre rösträttsålder eftersom unga väljare kommer att leva längre med konsekvenserna än äldre.

Förutom att begränsningar av rösträtten är demokratiskt tveksamt, så skulle det kräva drastiska inskränkningar för att få ett mer EU-vänligt resultat. Åldersgruppen 18–24 år utgör enbart 11 procent av den brittiska

befolkningen. Valforskarna räknade ut att även om gränsen för ungdom sattes så högt som 45 år så skulle det kräva ett valdeltagande på 97 procent för att en ungdomlig EU-entusiasm skulle ha slagit igenom resultatet.

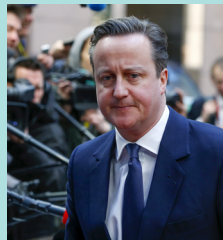
En klyfta som är enkel att illustrera är den geografiska spridningen. En grov och därför något missvisande karta visar att London, Skottland och Nordirland röstade för EU, medan Wales och England, utanför London, röstade emot. En mer detaljerad redovisning ger en lite annorlunda bild: I Skottland var storstäderna Glasgow och Edinburgh lika EU-vänliga som London och delar av södra England, men inte resten av Skottland. I delar av Nordirland fanns en klar majoritet för Brexit, medan det i det EU-skeptiska Wales fanns en remain-majoritet på västkusten. Det splittrade geografiska mönstret sammanfaller delvis med utbildning och samhällsklass.

Generellt var Brexit-röstarna flest i de traditionella industriområdena som historiskt har representerats av Labour. Remain dominerade i storstäderna och de mer välbeställda valkretsarna i södra England där man historiskt har röstat konservativt. Den bilden förstärktes av decembervalet 2019.

14.

23 juni 2016

Folkomröstning om Storbritanniens fortsatta medlemskap i EU. 51,9 procent röstade nej, 48,1 procent röstade ja. Valdeltagandet är 72,2 procent. David Cameron meddelar dagen efter omröstningen att han avgår som premiärminister. (Bild: David Cameron, Storbritanniens premiärminister 2010–2016).

13 juli 2016

Theresa May (konservativ) utses till ny premiärminister. (Bild: Theresa May, Storbritanniens premiärminister, 2016–2019).

15.

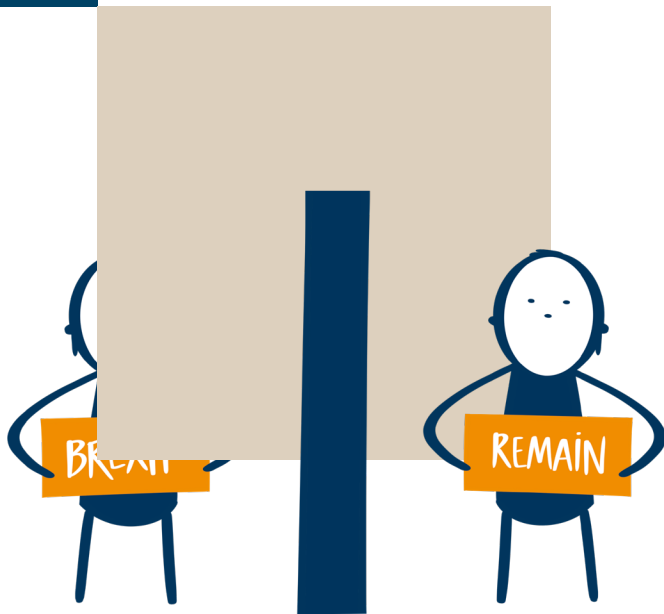
8 juni 2017

Nyval utlyst av premiärminister Theresa May. Den konservativa regeringen förlorar 13 platser i parlamentet och blir beroende av stöd från nordirländska DUP (Democratic Unionist Party) för att bilda regering. Labour går framåt för första gången sedan 1997 och vinner 30 nya mandat. Valdeltagandet är 68,8 procent.

November 2018

Premiärminister Theresa May och EU:s chefsförhandlare enas om ett utträdesavtal. (Bild: Michel Barnier EU-kommissionens chefsförhandlare 2016-).

De konservativa som gick till val på att genomföra Brexit ("get Brexit done") fick ett historiskt genombrott bland traditionella arbetarväljare i Nordengland. Labour valde i decembervalet att inte fokusera på Brexit där partiet var delat.

Bland väljare utan universitetsutbildning röstade 74 procent för Brexit. Bland väljare med universitetsutbildning var den siffran 35 procent. Och det bor fler unga högutbildade i storstäderna än i mindre samhällen. Det förklarar delvis de geografiska skillnaderna. Å andra sidan är utbildning, enligt valforskarna, inte en fullt så säker biljett till en trygg ekonomi som tidigare. Det förklarar varför utbildad medelklass utgjorde 59 procent av Brexit-väljarna.

Om man lägger de här olika faktorerna ovanpå varandra kan den typiske Brexit-väljaren beskrivas som en äldre, lågutbildad man i ett samhälle med nedlagda industrier och konkurrerande migrantarbetare. Dem finns det många av i mellersta och norra England, känt som den röda muren ("the red wall").

Omvänt kan den typiske EU-tillhångaren beskrivas som en ung välutbildad kvinna i storstad med många invandrare i servicejobb. I den multietniska, fattiga men allt

16.

19 november 2018

Uträdesavtalet måste godkännas av Storbritannien, alla EU:s medlemsländers stats- och regeringschefer samt Europaparlamentet. Förhandlingarna sker på olika nivåer och innan beslut förbereder alla EU-ministrar stats- och regeringschefsmötet. Från Sverige deltar dåvarande EU- och handelsminister Ann Linde (nuvarande utrikesminister). (Bild: Ann Linde EU- och handelsminister 2016–2019).

mer trendiga valkretsen Hackney i östra London röstade 78 procent för EU. I det exklusiva Kensington och Chelsea röstade 68,7 procent för ett bevarat EU-medlemskap.

Mediernas ansvar

En annan förklaring på omröstningsresultatet är att många väljare, framför allt på nej-sidan, inte förstod vad de röstade om och att radio, TV, tidningar och sociala medier spred rykten, felaktiga uppgifter och på det hela taget skapade förvirring.

Systertidningarna The Observer (söndagar) och The Guardian (vardagar) hade 2015 avslöjat hur dataföretaget Cambridge Analytica hade haft tillgång till personuppgifter från många miljoner Facebookkonton. De kom att utnyttjas till nätannonsering till fördel för Donald Trump i det amerikanska presidentvalet 2016.

2018 visade The Observers medarbetare Carole Cadwalladr och Christopher Wylie, tidigare anställd på Cambridge Analytica, att det fanns personliga och ekonomiska förbindelser mellan Cambridge Analytica och personer som ledde Brexit-kampanjerna Leave.eu och Vote Leave. Hur opinionen skulle ha manipulerats blev aldrig närmare utrett eller dokumenterat. Carole

Cadwalladr hävdade i en sammanfattande föreläsning (TED-talk) på YouTube att utvalda Facebookkonton hade fått skraddarsydda, men grovt missvisande, politiska annonser, men att dessa inte kunde spåras och påvisas i efterhand.

Det är i och för sig inte särskilt svårt att hitta felaktiga uppgifter om EU i brittisk press, men som valundersökningarna visat tycks kampanjerna inför folkomröstningen inte ha haft någon avgörande betydelse för resultatet. Å andra sidan, om delar av pressen systematiskt har felinformerat om EU i många år, kan det ju ha haft betydelse för väljarnas samlade bild av vad EU är.

Ett argument mot föreställningen om de vilseledda väljarna är att det inte nödvändigtvis skulle ha gynnat nej-sidan. Debatten i parlamentet efter omröstningen visade att också förespråkare för Remain hade oklara föreställningar om hur EU fungerar och vad medlemskap innebär.

Det finns andra skäl till att tvivla på mediernas betydelse. När Nederländerna och Frankrike röstade ned förslaget till en EU-författning 2005, fanns det ingen EU-kritisk press i någon av de två länderna.

17.

25 november 2018

EU:s stats- och regeringschefer godkänner utträdesavtalet på ett extrainsatt möte i Bryssel. Europaparlamentet välkomnar avtalet men planerar att rösta efter årsskiftet. (Bild 1: EU:s chefsförhandlare Michel Barnier i Europabyggnaden i Bryssel. Bild 2: Guy Verhofstadt, Europaparlamentets Brexit-koordinator 2016-2020).

EMU står för den ekonomiska och monetära unionen. Den gemensamma valutan inom EU är euro. 19 av 27 medlemsländer har euro som sin valuta.

Artikel 50 i fördraget om Europeiska unionen beskriver hur det ska gå till om ett medlemsland vill lämna Europeiska unionen.

I den svenska folkomröstningen om EMU (den ekonomiska och monetära unionen) och euron 2003 röstade 55,6 procent nej. De var knappast efter påverkan av en massiv mediekampanj till förmån för nej-sidan.

På den brittiska valnatten den 12 december 2019 innan rösterna var räknade rapporterade tidningen The Times att Labour hade vunnit valet på nätet med 86 miljoner besök på partiets Facebooksida mot 25 miljoner för de konservativa. Det hade bara inte särskilt mycket med det avgörande röstresultatet att göra, visade det sig några timmar senare.

Utträdet som lät vänta på sig

Förhandlingarna om hur utträdet skulle gå till blev en intensiv, förvirrad och förvirrande process. Efter omröstningen beslöt det brittiska parlamentet att utlösa EU-fördragets artikel 50 som reglerar hur ett utträde ska gå till. Beslutet togs med 461 röster mot 89. Det innebar att en stor majoritet i parlamentet accepterade en tidsgräns för förhandlingarna på 2 år – vilket framgår av artikel 50. Den tidsgränsen kan skjutas upp om båda parter är eniga. Det skedde också, inte mindre än tre gånger innan ett utträdesavtal slutligen kom på plats.

Förvirringen blev inte mindre av att Theresa May som ny premiärminister efter David Cameron utlyste ett nyval i juni 2017. Här blev de konservativa beroende av det nordirländska DUP (Democratic Unionist Party) för att kunna bilda regering. DUP är EU-motståndare som försvarar Nordirlands anknytning till Storbritannien. De kom att begränsa premiärminister Mays förhandlingsutrymme.

Samtidigt hade samtliga partier både innan och efter valet sagt att de ville respektera folkomröstningens resultat. Det visade sig vara lättare sagt än gjort.

18.

2019

Det brittiska parlamentet håller i 17 olika utträdesomröstningar, varav tre om själva avtalet, utan att det godkänns. (Bild: John Bercow, brittiska underhusets talman 2009–2019).

29 mars 2019

Planerat datum för Storbritanniens utträde ur EU. (Datumet skjuts upp till den 30 juni.)

Förhandlingarna om utträde kretsade kring tre huvudfrågor: EU-medborgares rättigheter i Storbritannien och brittiska medborgares rättigheter i EU, Storbritanniens nota för att lämna det övriga sällskapet, och villkoren för handeln och andra ekonomiska förbindelser i framtiden.

Medborgares rättigheter gick relativt lätt att bli eniga om. Samma villkor ska i framtiden i princip gälla för briter i EU som för EU-medborgare i Storbritannien.

Slutnotan för medlemskapet var också förhållandevis problemfri att enas om. Avtalet om utträde innehåller inga exakta belopp, men notan antas landa på 39 miljarder brittiska pund eller 45 miljarder euro (460 miljarder svenska kronor). De pengarna ska bland annat täcka Storbritanniens del av EU:s gällande långtidsbudget 2014–2020, andra åtaganden som räcker längre ut i framtiden och pensioner till tidigare och nuvarande EU-anställda.

Förhandlingar mellan två parter om ömsesidiga rättigheter och ekonomisk ersättning handlar om att ge och ta. Det är rent förhandlingstekniskt inte så komplicerat. Den stora stötestenen blev frågan om handeln mellan EU och Storbritannien, särskilt handeln över gränsen

mellan Nordirland och republiken Irland. Ska brittiska varor betala tull? Kommer samma hälsoregler att gälla för jordbruksvaror? Kan irländska kor slaktas i Nordirland (och omvänt)? Och blir brittiska fiskevatten fortsatt öppna för EU-ländernas fiskeflottor?

EU:s inre marknad innebär att varor och tjänster kan handlas fritt utan kontroll därför att de uppfyller samma standarder och är del i samma tullområde. Med Brexit blir Storbritannien ett utanförland eller ”tredjeland”.

19.

26 maj 2019

Val till Europaparlamentet. Var femte år röstar EU:s befolkning fram sina representanter till Europaparlamentet. (Bild: Kammaren i Europaparlamentet i Strasbourg, Frankrike)

30 juni 2019

Planerat datum för Storbritanniens utträde ur EU. (Datomet skjuts upp till den 31 oktober.)

Den inre marknaden

Alla EU-medlemsländer ingår i EU:s inre marknad som innebär att EU:s befolkning ska kunna handla och arbeta fritt inom hela EU.

Därför måste brittiska varor förtullas och kontrolleras innan de kan släppas in i EU-landet Irland – om man inte kommer överens om något annat. Storbritannien kan visserligen få ett avtal om tullfrihet med EU, men kommer därmed inte automatiskt med i EU:s tullunion gentemot den övriga världen.

Norge deltar i den inre marknaden som om man var medlem i EU, men står utanför EU:s tullunion och kan ha andra tullsats för till exempel amerikanska varor än EU har. Turkiet är med i EU:s tullunionen men är varken EU-medlem eller del av den inre marknaden.

Det irländska dilemma

Samtidigt har Irland och Storbritannien en gemensam, mångårig och tidvis blodig historia som gör gränsfrågan sär-skilt känslig. Med irländska ögon bar de brittiska kolonialherrarna skulden för hungersnöden i landet 1845–1849. Efter frihetskriget 1919–1921 blev största delen av Irland självständigt, men konflikten levde vidare i det nordir-ländska inbördeskriget 1922–1923. Motsättningarna mellan protestantiska unionister, lojala med Storbritannien och katolska republikaner som ville förenas med Irland blossade upp på nytt 1969–1998 ("The Troubles") med bombdåd, väpnade konflikter och fjärrstyrning av Nordirland från London.

De våldsamma konflikterna dämpades efter Belfastavtalet eller Långfredagsavtalet ("Good Friday Agreement") 1998. Det gav ett visst självstyre till ett nordirländskt parlament. Invånarna i Nordirland fick en säkrad rätt att välja mellan att vara brittiska eller irländska medborgare – eller båda delarna. Säkerhetskontrollerna mellan Nordirland och republiken avvecklades. Gränsen upphörde att vara en spärr i vardagen. Irland och Storbritannien hade sedan 1923 varit en del av en gemensam rese-zon ("Common Travel Area") och därför aldrig haft passkontroller mellan varandra.

20.

24 juli 2019

Premiärminister Theresa May avgår och blir ersatt av Boris Johnson (konservativ). (Bild: Boris Johnson, Storbritanniens premiärminister 2019–2022).

Oktober 2019

Storbritannien och EU enas om en något ändrad version av utträdesavtalet i syfte att undgå en bevakad gräns mellan Nordirland och republiken Irland. (Bild: Jean-Claude Juncker, EU-kommissionens ordförande 2014–2019)

Nya gränskontroller skulle därför inte bara medföra en rad vardagsproblem. Det skulle också äventyra Långfredagsavtalet som har en lång och konfliktfylld förhistoria.

I det utträdesavtal som Theresa May med hjälp av chefsförhandlaren David Davies enades med EU-länderna om blev gränsfrågan inte löst, men inkapslad i ett protokoll kallat den irländska nödbromsen, eller säkerhetsnätet ("the Irish backstop"). Om Storbritannien och EU inte kunde enas om ett framtida ekonomiskt avtal så skulle det inte upprättas en ny hård gräns i Irland. Storbritannien skulle i så fall fortsatt vara en del av EU:s tullunion och alltså inte lämna EU helt.

Det motsatte sig parlamentet i London, inte bara i en utan i upprepade omröstningar. Under de stundtals kaotiska omröstningarna och förhandlingarna avgick två brittiska förhandlingschefer, ett antal ministrar och statssekreterare, Boris Johnson som utrikesminister, och i juni 2019 även premiärminister Theresa May. Hon blev ersatt av sin tidigare utrikesminister Boris Johnson som regeringsledare. Regeringen, först under Theresa May och senare Boris Johnson, bad EU tre gånger om att skjuta upp utträdet från den 29 mars till den 30 juni, därefter till den 31 oktober 2019 och slutligen till den 31 januari 2020.

I oktober 2019 blev parterna eniga om ett delvis förändrat avtal. Nordirland och resten av Storbritannien skulle nu stå utanför EU:s tullunion men Nordirland ska följa EU:s tullregler och en hel del av reglerna för EU:s inre marknad, till exempel reglerna för varor, veterinärkontroll, marknadsföring av lantbruksvaror, moms och statligt stöd. Nordirland fick på så vis en mellanställning: formellt utanför EU men ändå nästan med. Gränsen mellan EU och Storbritannien kom i praktiken att flyttas ut i Irländska sjön, havet mellan de två öarna. Gränskontrollen ska i framtiden enbart ske i hamnarna på båda sidor av havet och enbart för varor som ska transporteras direkt mellan Storbritannien och Irland.

Därmed ska handeln på den irländska ön kunna fortsätta som hittills med en öppen gräns. Samtidigt ska varor mellan Nordirland och övriga Storbritannien kunna handlas fritt utan tull. Den största knäckfrågan såg ut att vara löst, i varje fall på pappret.

21.

31 oktober 2019

Planerat datum för Storbritanniens utträde ur EU. (Datumet skjuts upp till den 31 januari 2020)

27 november 2019

Varje medlemsland utser en kommissionär till EU-kommissionen var femte år. Boris Johnson valde att inte nominera en kommissionär från Storbritannien. Europaparlamentet godkänner den nya EU-kommissionen som leds av Ursula von der Leyen. (Bild: Ursula von der Leyen, EU-kommissionens ordförande 2019).

Europaparlamentet

Var femte år väljer EU:s befolkning de politiker som ska representera dem i Europeaparlamentet. Efter Brexit ändrades antal ledamöter från 751 till 705. Europaparlamentet finns i två städer: Strasbourg i Frankrike och Bryssel i Belgien.

EU-sidan godkände det omarbetade avtalet den 28 oktober och Boris Johnson utlyste ännu ett nyval den 12 december 2019. Valet blev en liten framgång för de konservativa mätt i procent (+1,3 procent), men en mycket stor framgång i mandat (+ 48) då de konservativa vann majoriteten i en rad valkretsar som historiskt har tillhört Labour. Boris Johnson fick nu en egen majoritet och var inte längre beroende av DUP:s nordirländska mandat. En dryg vecka senare godkände det nyvalda parlamentet utträdesavtalet.

Skilsmässan och framtiden

Storbritanniens utträde ur EU den 31 januari 2020 angick enbart ett litet fåtal: brittiska ministrar som inte längre ska delta i rådsmöten med deras europeiska kollegor och de brittiska medlemmar av Europaparlamentet som inte längre ska pendla till Bryssel och Strasbourg.

För alla andra blir utträdet först verklighet den 31 december 2020. Hela 2020 är en övergångsperiod då EU:s lagar och regler fortsatt gäller.

Vad som händer därefter är svårare att säga något om. Premiärminister Boris Johnson räknar med att Storbritannien och EU blir eniga om ett framtida handelsavtal utan tullar och utan mängdbegränsningar (kvoter) under 2020. Om han får rätt kan det bli möjligt att skriva ett första Brexit-facit i slutet av 2020. Det är det bara inte särskilt många andra som tror är möjligt. Handelsavtal mellan EU och andra länder eller regioner har tagit många år att bli eniga om.

Det gick att skjuta på på sista datum för att sluta ett handelsavtal, och därmed förlänga övergångsperioden med det skulle i så fall ha meddelats av Storbritannien senast den 30 juni 2020. Det skedde inte.

12 december 2019

Nyval utlyses av den nye premiärministern Boris Johnson med fokus på att genomföra Brexit. De konservativa vinner 48 mandat och får egen majoritet i parlamentet. Labour förlorar 60 mandat framför allt i traditionellt "röda" valkretsar med flertal för Brexit. Skotska SNP (Scottish National Party – för EU-medlemskap) vinner 13 nya mandat och vinner 48 av 59 valkretsar i Skottland. Valdeltagandet är 67,3 procent. (Bild 1: Jeremy Corbyn, partiledare för Labour 2015–2020, Bild 2: Boris Johnson, ledare för det konservativa partiet och Storbritanniens premiärminister 2019–2022).

Om det inte finns ett förhandlat handelsavtal i december 2020 blir Storbritanniens utträde avtalslöst på många, men inte på alla, områden. En ”hård” Brexit vid årsskiftet 2020/2021 blir inte fullt så hård som den kunde ha blivit tidigare. Det omarbetade utträdesavtalet på 585 sidor kommer att gälla för medborgares rättigheter, notan för Storbritanniens EU-medlemskap och för den irländsk-brittiska gränsen. Det ger en viss vägledning.

EU-medborgare i Storbritannien behåller den rätt att bo och arbeta i Storbritannien som de har vid övergångsperiodens slut. De ska inte behöva uppfylla nya krav, men EU-medborgare i Storbritannien ska registrera sig i ett ”settlement scheme” för att bekräfta att de uppfyller de krav som hittills har gällt. EU-domstolen får i åtta år befogenheter att tolka reglerna för bland andra EU-medborgares anhöriga som inte själva är EU-medborgare, och andra i gränsfall av invandring som inte är reglerat i utträdesavtalet.

Nivån på Storbritanniens slutnota påverkas inte av hur det går med ett framtida handelsavtal.

23.

31 januari 2020

Storbritannien lämnar EU formellt efter att utträdesavtalet har godkänts av det brittiska parlamentet, EU:s ministerråd, och Europaparlamentet. EU-regler ska fortsatt gälla i Storbritannien året ut. Förhandlingar inleds om handelsavtal och andra ekonomiska och politiska relationer med EU. (Bild: Charles Michel, Europeiska rådets ordförande, 2019-).

EU:s budget för 2020 är knappt 154 miljarder euro. Nästan 90 procent av EU:s budget används till olika typer av ekonomiskt stöd i form av bidrag eller program. Ett exempel på ett program är Erasmus+ som riktar sig till unga som vill studera eller delta i projekt och utbyten i ett annat EU-land med unga från andra länder.

De ändrade protokollet om Irland och Nordirland utsluter nya gränser utöver den avtalade tull- och gods kontrollen i hamnarna. Den lösningen ska det nordirländska parlamentet ("Stormont") i framtiden ta ställning till och besluta om vart fjärde år.

Förutom utträdesavtalet har EU-länderna och Storbritannien enats om en politisk förklaring på 27 sidor. Det är inte bindande för någon av parterna, men kan ge en fingervisning om Storbritanniens och EU:s framtida förhållanden.

Förklaringen täcker så gott som alla tänkbara politiska områden, som EU:s forskningsprogram, studentutbyte, försvar, rättsligt samarbete, rymdprogram, fördelning av fiskekvoter, behandling av persondata, digitalisering,

miljöregler, regler för luftfart och sjöfart, regler för upphandling, fria kapitalrörelser, klimatpolitik, med mera.

Förklaringen säger att båda parter är intresserade av ett fortsatt samarbete och utesluter inte brittiskt deltagande i något av de nuvarande eller kommande EU-programmen. Men den säger heller inget bestämt om villkoren för ett sådant samarbete. Det preciserar inte hur ett sådant samarbete ska se ut, eller sätter några tidsgränser för när det kan påbörjas eller ska avslutas. Det mesta är möjligt, men inget är givet.

Vem lärde av vad?

Storbritanniens utträde ur EU är historiskt, men inte unikt. Algeriet som hade varit del av Frankrike lämnade det dåvarande EG vid självständigheten 1962. Grönland som var, och är, en del av Danmark (riksgemenskapen) lämnade 1985, medan Färöarna aldrig följde med resten av Danmark in i EG 1973.

Efter den brittiska folkomröstningen 2016 spreds farhågor, eller löften, om att andra EU-stater skulle följa efter. Det finns det inga tecken på våren 2020.

Brexit-omröstningen är heller inte det första exemplet på att en EU-omröstning kastar grus i det politiska maskineriet. Det finns en lång rad exempel på att

25 februari 2020

Medlemsländernas EU-ministrar deltar på EU:s råd för allmänna frågor. Under mötet godkänner de att EU-kommissionen och chefsförhandlaren Michael Barnier påbörjar förhandlingarna med Storbritannien för att få fram ett avtal som bestämmer hur den framtida relationen mellan EU och Storbritannien ska se ut. Från Sverige deltar EU-minister Hans Dahlgren. (Bild 1: Hans Dahlgren, EU-minister 2019–2022). Bild 2: Dåvarande EU-minister Hans Dahlgren och dåvarande statsminister Stefan Löfven).

utgången av EU-omröstningar blev en annan än vad regeringar och politiska partier hade räknat med: i Norge 1972 och 1994 om medlemskap, i Danmark 1992 om Maastrichtfördrag, i Danmark 2000 om EMU och 2015 om det rättspolitiska undantaget, i Sverige 2003 om EMU, och i Nederländerna och Frankrike 2005 om EU-författningen. En viktig skillnad är att det i Storbritannien varken fanns beredskap eller intresse för att dra konsekvenserna av ett oförutsett nej.

En orsak till den brittiska oförmågan är det speciella valsystemet som är unikt i EU. Landet är uppdelat i 650 ungefärligen lika folkrika valkretsar som var och en väljer en ledamot till parlamentet. Den som får flest röster – ”first past the post” – i kretsen blir vald. Övriga röster räknas men får ingen praktisk betydelse.

Systemet innebär att nya och mindre partier får svårt att slå igenom eftersom de sällan är störst någonstans. EU-motståndarpartiet UKIP (UK Independence Party) blev störst i valet till EU-parlamentet 2014 som genomfördes i 12 valdistrikt istället för de 650 enmansvalkretsarna. UKIP vann 24 av de 73 brittiska mandaten, man hade aldrig haft mer än ett mandat i parlamentet i London. Systemet gynnar stora partier som kan få en egen majoritet och därför inte har intresse i eller tradition för att förhandla med andra över blockgränserna.

Efter folkomröstningen 2016 ansåg en majoritet i parlamentet att befolkningen hade röstat ”fel” och att det inte kunde vara det sista ordet i frågan. Men hur det felet skulle rättas till var det ingen enighet om. Idéer uppstod om en andra folkomröstning (”People’s Vote”). Den skulle föregås av en upplysningskampanj om de olika tänkbara alternativen. Så blev det inte, dels för att förespråkarna var inbördes splittrade, men också för att många Remain-anhängare menade att omröstningen 2016 måste respekteras trots det önskade resultatet.

En uppenbar slutsats är att folkomröstningar utan idéer om hur olika resultat ska hanteras är en dålig idé. En annan diskussion är om EU-medlemskap alls är lämpat att folkomrösta om.

Ett argument mot folkomröstningar är att det är en form av direktdemokrati. Folkomröstningar tar makten ifrån de valda politikerna som har en mer eller mindre genomtänkt analys av komplicerade frågeställningar. Det har folk i allmänhet inte förmåga eller tid att göra. Folkomröstningar kommer med det synsättet att kortsluta den representativa demokratin där valda politiker tar besluten.

Ett argument för folkomröstningar är att politiker inte nödvändigtvis har större insikt än deras väljare, och att de valda politikerna lika väl kan vara styrda av vad partiledningarna har beslutat och påverkan från intresse-

December 2020

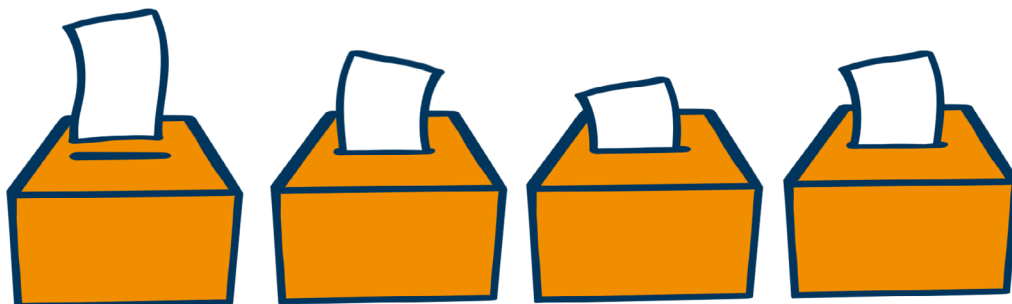
Sista möjligheten att godkänna ett förhandlat handelsavtal. Annars blir Storbritanniens utträde avtalslöst på många områden.

31 december 2020

Datum för när utträdet först blir verklighet för alla andra.

2021

SVERIGES
RIKSDAG

REGION

KOMMUN

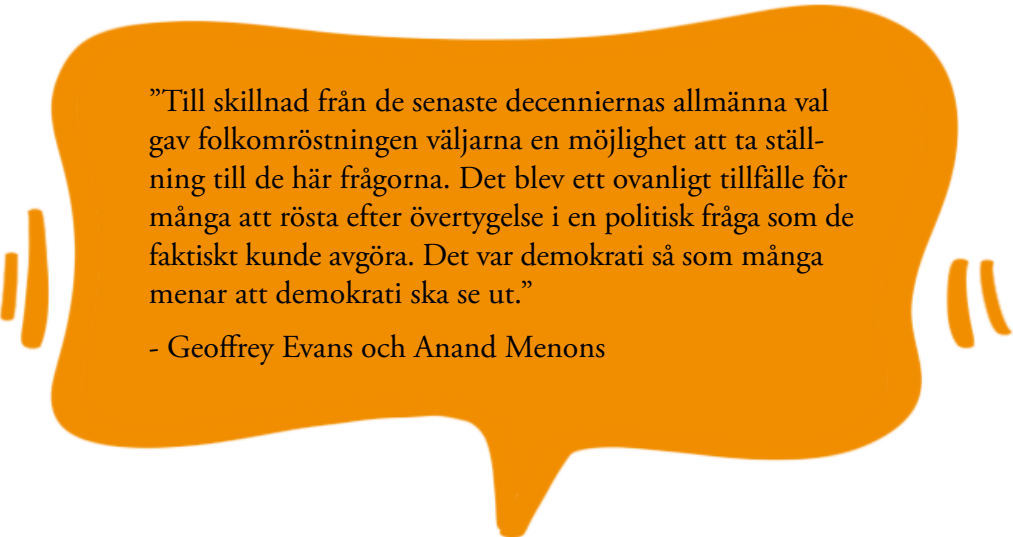
grupper, som av deras egen övertygelse eller de löften de blev valda på. Brexit-omröstningen 2016 visade att i frågan om EU stod de valda parlamentarikerna i Storbritannien långt ifrån sina väljare.

Ytterligare ett argument för folkomröstningar är att de leder till ett ökat intresse och ökad kunskap. I vilken mån det gäller för den brittiska folkomröstningen är ännu inte dokumenterat. I den franska folkomröstningen om författningsfördraget 2005 blev själva fördragstexten i en period den mest sålda och utlånade boken i landet. Valet till Europaparlamentet 2019 ledde till större deltagande än tidigare. Det kan tolkas som att Brexit, men också andra politiska konflikter i Europa, har ökat intresset för EU, även om det är svårt att bevisa.

De brittiska valforskarna Geoffrey Evans och

Anand Menon menar att systemet med valkretsar där enbart den som får flest röster blir vald kom att förstärka klyftan mellan väljare och valda i frågan om EU. De två stora partierna Konservativa och Labour hade i fyra årtionden alltmer vänt sig till samma grupp av medelklassväljare med den samma typ av argument om globalisering, marknadslösningar och europeisk integration. Evans och Menon ser därför Brexit-omröstningens största betydelse i att den satte punkt för fyra årtiondens politiska samstämmighet i Storbritannien.

I det perspektivet kom folkomröstningen 2016 och ”Brexit-valet” i december 2019 inte bara att handla om EU. Den blev också en uppgörelse mellan stad och land, mellan nord och syd och mellan gamla och nya eliter i det brittiska samhället.

”Till skillnad från de senaste decenniernas allmänna val gav folkomröstningen väljarna en möjlighet att ta ställning till de här frågorna. Det blev ett ovanligt tillfälle för många att rösta efter övertygelse i en politisk fråga som de faktiskt kunde avgöra. Det var demokrati så som många menar att demokrati ska se ut.”

- Geoffrey Evans och Anand Menons

Nu har du fått läsa jättemycket om Brexit.
Hur mycket känner du att du kan om Brexit nu?

Jag vet extremt
lite om Brexit

Jag vet extremt
mycket om Brexit

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut som leder till förbättringar i människors vardag. Vi sprider kunskapen i möten med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Vi är nationellt kontor för Erasmus+ och Europeiska Solidaritetskåren, vilket innebär att vi fördelar EU-bidrag på nationell nivå. MUCF ingår även i en rad andra europeiska nätverk och uppdrag.

BILDRÄTTIGHETER – EU och Brexit över tid

1952: © European Communities, 1951 / Source: EC - Audiovisual Service / Photo: - **1973:** © Communautés européennes, 1972 / Source: EC - Service Audiovisuel / Photo: Jean-Louis Debaize. **1988-1993:** © Communautés européennes, 1992 / Source: EC - Service Audiovisuel / Photo: Christian Lambiotte. **2007:** © Communautés européennes, 2007 / Source: EC - Service Audiovisuel / Photo: Bruno Portela. **2014:** Foto: Ray Tang. **2015:** © European Union. **26-27 februari 2016, bild 1:** Foto: Yves Herman, **bild 2:** Foto: Francisco Seco. **23 juni 2016:** Foto: Yves Herman. **13 juli 2016:** Foto: Ben Cawthra. **November 2018:** Foto: Petros Karadjias. **19 november 2018:** Foto: Anders Wiklund/TT. **25 november 2018, bild 1:** © European Union. **25 november 2018:** Bild 2: Foto: Aris Oikonomou. **2019:** Foto: Jessica Taylor. **26 maj 2019:** © European Union 2019 – Source: European Parliament. **24 juli 2019:** Foto: Steve Taylor. **Oktober 2019:** Foto: Francisco Seco. **27 november 2019:** Foto: Francisco Seco. **12 december 2019, bild 1:** Foto: Hannah Mckay, **bild 2:** Foto: Steve Taylor. **31 januari 2020:** Foto: Francisco Seco

mucf

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

